

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Caput III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

quæ mundum est animal, Ecclesia designatur; quæ dum in cælestibus mente habitat, quasi in montibus nascitur. Per cervos autem quid aliud quam patres antiqui designantur, ex quorum carne Christus natus, quasi hinnulus cervorum mundo est presentatus? Bethel autem domus Dei interpretatur. Quæ bene Ecclesia Dei dicitur; quia in ea Dominus habitat, dum per fidem corda nostra mundantur. Super montes ergo Bethel similis caprea hinnuloque cervorum apparebit; quia in ea humanitatis forma ad iudicium veniet, quam ab Ecclesia sumpsit, quando in hoc mundo ex patrum progenie quasi hinnulus ex cervis humilis natus fuit. Qui verè & similis capreae, & super montes Bethel apparebit: quia & ex humanitate quidem similis Ecclesiae erit, & tamen super ipsos summos, qui quasi montes excellunt, in Ecclesia sublimior eminebit. Qui dum venire moratur, quia eum semper sancta anima perquirere nititur, ideo sequitur:

CAPUT III.

I. **I**N lectulo meo per noctes quaesivi quem diligit anima mea: quaesivi illum, & non inveni.

Lib. 23.
Mor. c.
23. S.
August.
in Ps. 36.

Lectulum sibi sancta anima in nocte facit, dum omnes perturbationes mundi fugiens, secretum comparat, in quo requiescit. In hoc lectulo quem diligit quaerit; quia dum ab omnibus sollicitudinibus mundi vacat, in ejus inquisitione quo modo ad illum perveniat, non quiescit. Notandum est autem quia per noctes quaerit, qui modò in hoc mundo vivit, & perfecte tenebras temporalitatis à se non excutit. Quas quòd graviores patitur, eò ferventiùs quaerit eum; quo invento, tenebras amplius non patietur. Sed quia quem quaerit, numquam perfecte in hoc mundo invenit, ideo subjungit: [*Quaesivi illum, & non inveni.*] Quia verò maximo desiderio aestuat, & quidquid tenet, ei non sufficit, donec dilectum inveniat, ideo constantiam inquisitionis subjungit, dicens:

II. **S**urgam, & circumibo civitatem: per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea: quaesivi illum, & non inveni.

Mat. 7. d

Quid per civitatem in hoc loco, nisi Ecclesiam: quid per vicos civitatis, nisi spirituales quosque accipimus? Qui dum ad cælestia toto corde gradiuntur, angustam viam tenent, qua ad vitam perducantur. Per plateas autem, sæculares designantur, qui dum voluptates suas multas sequuntur, latas vias gradiuntur. Surgit ergo sponsa & civitatem circuit, quia perfecta anima quæ visibilia fastidit, omnes sanctos qui sunt vel fuerunt in Ecclesia, mente conspiciat, si quid fortè in eorum actibus reperire poterit, quod imitando, ad sponsi inventionem aliquando pervenire possit. Per vicos autem & plateas quaerit: quia dum per honorum imitationem ad dilecti familiares amplexus pervenire satagit, non solum in spiritalibus, sed & in ipsis etiam carnalibus aliquando invenit quod imitari dignè possit. Sed postquam laborem geminatum inquisitionis insinuavit, iterum difficultatem inventionis subdit, dicens: [*Quaesivi illum, & non inveni.*] Sed dum quaerit & non invenit, ipsa etiam quaeritur & invenitur, & ideo subditur:

III. **I**nvenerunt me vigiles qui custodiunt civitatem: Num quem diligit anima mea vidistis?

Quid per vigiles, nisi doctores Ecclesiae designantur? Qui dum lucrandis animabus & scriptis & dictis invigilant, ubi sancti desiderij aliquantulum

sentiunt, augmentare ad melius numquam cessant. Hi sponsam quaerentem inveniunt: quia piam animam Christum invenire satagentem excipiunt, & ut citius inveniatur, præceptis instruunt, exemplis accendunt. Quos illa interrogans, dicit: [*Num quem diligit anima mea vidistis?*] Bene eos sponsa interrogare dicitur; quia dum eorum scripta vel verba vigilantibus studio perferuntur, tamquam presentibus etiam absentibus animi intentione loquens, quid de Christo senserint, sciscitatur. Quia verò dum in eos omnino intendit, numquam sponsum invenit, consequenter subjungit:

Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea.

Paululum vigiles transe, & dilectum invenit; quia dum eos puros homines esse cogitat, ad divinitatem mentem erigit, ibique sponsum suum supra homines Patri æqualem cognoscit. Quem tunc invenisse se dicit, quum sanctis laboribus adjuncta, in ejus divinitatis claritate oculum fidei tamquam per speculum contemplando aliquantulum figit. Quod tantillum quanta aviditate mentis suscipiat, ostendit, dicens:

Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meae, & in cubiculum genitricis meae.

Mater Ecclesiae synagoga extitit; quia ex ipsa sanctos prædicatores habuit, à quibus verbum veritatis suscepit, per quod in fide regenerata fuit. Tenuit ergo sponsum Ecclesia donec in domum matris eum introducat: quia usque in finem mundi ab ejus fide & opere & amore non recedit, donec ad fidem Judæos adducat. Non quòd postea recedat: quippe quem in exilio diligit, in patria videns amplius amabit. Sed de illo tempore dici debuit, de quo à quibuslibet propter obstantes tentationes dubitari potuit. In domum ergo matris dilectum introducet, quando in fine mundi Ecclesia per prædicationem in plebem Judæicam Christiana sacramenta immitteret. In cubiculum autem quasi in secretiorem partem domus eum introducet, quia ex eadem plebe ita plurimos converteret, ut omnes mundi sarcinas abjicerent, & in intimis cogitationibus soli Deo placere concupiscant. Hujuscemodi homines cubiculum facient sponso: quia dum à se omnes sordes cupiditatis abjicerent, quasi secretum locum in mente in quo delectetur, component. A quorum inquietatione in eis delectabiliter pausans sponsum, improbos prohibet, iterum dicens:

Adjuro vos filia Hierusalem per capreas cervosque camporum, ne suscitatis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.

In hoc utique ostendit, quia ejusdem perfectionis quosdam de synagoga post conversionem inveniet, cujus de Ecclesia quamplurimos invenit: dum in eorum quiete similiter delectatus, ab eis inquietatores prohibet, sicut ab Ecclesia prohibuit. Introducta ergo ad fidem synagoga, Ecclesiae mentem per opera quæ videt, conspiciat, & sublimitatem ejus valde admirans, dicit:

Quæ est ista quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhae, & thuris, & universi pulveris pigmentarij?

In deserto utique in hoc mundo Ecclesia, sive sancta quæque anima vivit, dum à regno exul inter bestias, demones videlicet, degit. Hic enim etiam non

omnino à sponso deseritur, tamen dum in carne est, nondum ad certam ejus visionem admittitur, dum ab eo per exilia & tentationes peregrinatur: quia dum adhuc cum eo non regnat, deseri ab eo sibi videtur. Ob hoc semper laborat ut ascendat, ut quem valde diligit, magis ac magis sentiat; quatenus quoniam perfectè eum in deserto non tenet, vel ipso ejus desiderio se reficiat; ut sic in via roborata, quandoque ad hoc quod diu concupivit, perveniat. Sunt quippe nonnulli, qui dum omnia visibilia fastidiunt, mentem in cælestia erigunt: & quia in infimis nihil quod eis dulcescat, conspiciunt, totum cor ad superna amanda convertunt. Hi ab omnibus malis moribus se exuunt, censum mundi cum cupiditatibus contemnunt, spe ad invisibilia tendunt; & quò ampliori desiderio illis inhaerent, eò magis ac magis molestè corruptionem ferunt quam habent. Hi nimirum per desertum ascendunt: quia dum in hoc mundo inter tentationes vivunt, quò amplius dum hinc morantur deseri metuunt, eò quidem fortius ista deserunt, & ferventius ad illa gradiuntur, in quibus cum fuerint, nihil amplius quod eos amoveat, jam timebunt. Bene autem sicut virgula fumi ascendere dicuntur: quia & odorem bonæ famæ, & subtilitatem mentis habere dicuntur. Non autem quarumlibet rerum famus iste esse dicitur, sed ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & universi pulveris pigmentarij existere declaratur. Myrrhâ quippe mortuorum corpora condiuntur ne putrescant: thura verò accenduntur, ut redoleant. Per myrrham ergo, carnis mortificatio designatur; per thur verò, orationum munditia intelligitur. Sancta igitur anima dum carnem suam à putredine vitiorum mortificat, dum omnes mundi voluptates per continentiam abnegat, quasi myrrham mortuo corpori adhibet; ut post judicium à corruptione æterna sanum permaneat. Cum verò se ad cælestia majori desiderio accendit, & à cordis cubiculo omnes superfluas cogitationes ferventer abjicit, quasi thuribulum cor suum coram Deo facit. In quo dum per dilectionem virtutes congregat, quasi carbones in thuribulo coaptat, in quo seipsam mens in conspectu Dei igne charitatis accendat. Dumque ferventes & mundas orationes ad Deum emittit, quasi fumum aromaticum ex thuribulo educit; ut coram dilecto suavè redoleat, & proximos quoque ad ejus amorem per bona exempla concitare non desinat. Sed notandum, quòd non ait, universi pigmenti, sed universi pulveris pigmentarij. Pigmenta quippe facimus, quando virtutes congregamus in corde. Quando verò ipsas nostras virtutes per singula queque opera diligentius retractamus, ne quid in operibus nostris incultum remaneat, ne inter virtutes vitium lateat, tunc procul dubio unguenta virtutum quasi in pulverem tundimus; ut eò mundiora sint opera nostra, quò subtilius ea ab omni subreptione vitiorum discernere non cessamus. Hujuscemodi mentes dilecto suo delectabiles se per ejus gratiam faciunt, & dum ab omni mundano strepitu se dividunt, locum in quo sponsum requiescat, in seipsis componunt. De qua requie subditur:

VIII. *En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israël: omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi: uniuscujusque ensis super femur suum propter timores nocturnos.*

Salomon quippe pacificus interpretatur. Quid ergo per Salomonem, nisi Christus intelligitur, de quo scriptum est: *Ipse est pax nostra, qui fecit utraque unum?* Salomoni ergo lectulum facimus, quando à mundi sollicitudinibus omnino cessamus, dum in solo desiderio Christi libenter pausamus, eique ut nobiscum pauset, cor ab omni terrena cupiditate

A mundamus. Denarius autem numerus si per senarium numerum multiplicetur, nimirum sexaginta complentur. Per denarium itaque Decalogum legis accipimus: per senarium autem totum hoc tempus intelligimus, quod sex diebus operatoris volvi videmus. Per sexaginta igitur fortes, omnes perfectos qui fuerunt ante nos in Ecclesia, intelligimus: qui dum decem præcepta legis quò spiritalius, eò fortius in sex diebus compleverunt, quasi sexagenarium numerum perfecerunt. Hi lectulum Salomonis ambiunt; quia mentem sanctam in qua Christus pausat, verbis & exemplis muniunt, quibus ab aditu mentis venientes hostes repellunt, dum ipsam mentem exemplis sustinent, scriptis erudiunt. Hi tenent gladios, & ad bella doctissimi existunt: quia dum verbum Dei opere complent, quod corde sciunt, magis ac magis semper docti hostem suum dæmonem scilicet sapientia & fortitudine vincunt. Per gladium enim verbum Dei designatur: per manus autem quibus gladios tenent, ipsa opera figurantur. De quibus bene subditur: *[Uniuscujusque ensis super femur suum propter timores nocturnos.]* Quid per enses, nisi rigorem conversationis; & quid per femur, nisi carnis appetitum accipimus? Electi ergo quique, qui jam ad perfectionem vitæ proveci sunt, semper enses super femur suum ferunt; quia rigore conversationis appetitum carnis assidue franguat, ne hostis quem in nocte hujus mundi timent, repente veniens, mollem aditum inveniat, & per voluptatis molliem eò facilius, quò voluptuosiores invenerit, ad graviora peccata perducatur. De laude itaque Salomonis adhuc subditur, cum dicitur:

IX. *Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani. Columnas ejus fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum: media charitate constravit, propter filias Hierusalem.*

Ligna Libani imputribilia esse asseruntur. Ferculum ergo fecit sibi rex Salomon de lignis Libani; quia secundum præscientiæ suæ gratiam, Christus sanctam Ecclesiam de sanctis in æternum permanentibus construxit. *[Columnas ejus fecit argenteas;]* quia eidem Ecclesiæ predicatorum dedit, qui & ut eam exemplis sustentarent, magna justitiæ rectitudine roboravit, & ut predicationibus erudirent, nitore eloquij, quasi splendore argenti, decoravit. *[Reclinatorium aureum]* fecit; quia dum in cordibus perfectorum resplenduit, eis divinitatis suæ potentiam per contemplationem ostendit. In qua contemplatione dum eis pulchritudinem cælestium gaudiorum monstravit, quasi reclinatorium ex auro eis composuit; quia locum in quo se refocillantes requiescant, apposuit. Quod reclinatorium bene aureum esse dicitur: quia *melior est sapientia cunctis opibus, & omnia que desiderantur, ei non possunt comparari.* Ad hoc reclinatorium multis laboribus pervenitur, multis tribulationibus ascenditur, ita ut si necesse fuerit, etiam sanguis effundi permittatur. Ideo ascensus rectè purpureus esse dicitur. Dum enim sancti quique Martyres propter vitam æternam corpora sua ad supplicia tradiderunt, dum flagella, aculeos, ignes, gladios, & alia innumerabilia tormenta patienter pertulerunt, nonne ad reclinatorium istud, ad beatam scilicet vitam, per ascensum purpureum ascenderunt? Sed nos miseri quid agimus, qui in hoc ferculo columnæ argenteæ non sumus; quia sanctam Ecclesiam nec exemplis sustentamus, nec predicatione docemus? In ea reclinatorium aureum non habemus; quia terrenis cogitationibus involuti, ad splendorem sapientiæ per contemplationem non assurgimus. Ascensum purpureum nec etiam cognoscimus; quia voluptatibus

Orig. in Numer. hom. 11. & in Esai. ho. 2. & 31.

Infr. c. 4. & hom. 10. in Ev. S. Ambrosii. I. de vitiis dicitur. c. 35. & de Cain & Abel. c. 5. & de Isaac. c. 5.

Pro. 8. 8.

S. REGO
L. M.
m. 3

vacantes, labores & persecutiones pro aeterna beati-
tudine ferre recusamus. Consolatur nos aliquantulum
quod de hoc ferculo subditur: [*Media charitate
constravit, propter filias Hierusalem.*] Quid
enim per filias Hierusalem, cum non filios, sed fi-
lias dixerit, intelligimus, nisi nos debiles, qui in
Ecclesia non viri, sed feminae sumus; quia contra
vicia fortiter non reluctamur, viriliter non resisti-
mus, muliebriter subjacemus: Hierusalem enim vi-
sio pacis interpretatur, per quam Ecclesia, quae est
mater nostra, designatur, eo quod assidue pacem
perpetuam contemplantur. Si ergo nos in ferculo Re-
gis columnae argenteae non sumus, reclinatorium
aureum non habemus, per ascensum purpureum
ascendere non valeamus, saltem charitatem, quae
communis omnibus electis quasi in medio posita est,
teneamus. Per hanc quippe rex Salomon nos in fer-
culo suo esse cognoscit; quia in eo cum columnis
argenteis, cum reclinatorio aureo, cum ascensu
purpureo, propter filias Hierusalem etiam media
charitate constravit: quia cum Ecclesiae membris ad
eamdem sponsi beatitudinem pervenimus, si chari-
tatem indefessam observamus. Sequitur:

X. *Egredimini filia Sion, & videte regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater sua in die desponsationis illius, & in die laetitiae cordis eius.*

Mater Christi beata Maria esse creditur, quae coronavit eum diademate; quia humanitatem nostram
ex ea ipse assumpsit, sicut in Evangelio recitatur. Et hoc in die desponsationis eius & in die laetitiae cordis eius factum esse dicitur: quia quando unigenitus Filius Dei divinitatem suam humanitati nostrae copulare voluit, quando per bonam voluntatem suam tempore opportuno Ecclesiam sponsam suam sibi assumere placuit, tunc cum charitatis exultatione carnem nostram ex matre virgine suscipere voluit. In qua cum doloribus pro tempore vivens, de redemptione nostra vehementer exultavit. Sed cum diadema pro gloria assumatur, in humanitatis autem susceptione non gloria Verbi Dei, sed humilitas esse cognoscitur; quomodo humanitate nostra quasi diademate coronatus fuisse dicitur? Sed cum ipsa ejus incarnatio verè gloria nostra fuerit, quia membra ejus sumus propter communionem corporis, diadema membrorum bene capitis Scriptura praedixit. Hic itaque quia à sponsa laudatur, & ipse vicissim sponsam laudare dignatur, dicens.

CAPUT IV.

I. *Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es et decora! Oculi tui columbarum, absque eo quod intrinsecus latet.*

sup. e. i. prope fin. *Quia haec superius exposuimus, ut potuimus, nunc eadem repetere propter brevitatem servandam devitamus. Sed quia hic adjunctum est, [Absque eo quod intrinsecus latet,] breviter videndum est quomodo superioribus jungatur. Pulchra est ergo sponsa, & oculi ejus columbarum, absque eo quod intrinsecus latet, quod valde honestum est quidquid in exterioribus operatur, quod simpliciter inter homines conversatur, quod ea quae videt, temporaliter concupiscere dedignatur, & si quid tamen in hoc mundo placet, post concupiscentias suas ire detestatur. Sed vehementer pulchrius & honestius est, quod cordis desiderium illibatum retinere conatur, quod aeternae beatitudinis claritatem in mente retinet, erecta contemplantur, quod in his quae interioribus videt, suaviter requiescit, & mundatur. Sequitur:*

II. *Capilli tui sicut greges caprarum, quae ascenderunt de monte Galaad.*

Si per oculos, praedicatores Ecclesiae designantur, quia ceteris viam ostendunt, bene per capillos populi figurantur, quia eidem Ecclesiae ornamentum tribuunt. Capilli ergo sponse sicut grex caprarum esse dicuntur; quia populi Ecclesiae dum praeccepta legis ruminantes, caelestia fide contemplantur, munda sunt animalia, & in altis pascuntur. Galaad autem acervus testimonij interpretatur. Quid autem per acervum testimonij, nisi multitudinem Martyrum intelligimus? Qui dum fidem Christi insuperabiliter tenuerunt, eos testimonium veritatis etiam per mortem suam perhibuisse scimus. Grex itaque iste caprarum de monte Galaad ascendit; quia populus Ecclesiae ed magis fide se ad aeterna suspendit, quod fortius sanctos Martyres eidem fidei testimonium perhibuisse scivit. Sequitur:

III. *Dentes tui sicut greges tonsurarum, quae ascenderunt de lavacro: omnes gemellis fetibus, & sterilis non est inter illas.*

Sicut per oculos praedicatores intelliguntur, quia per eos Ecclesia illuminatur; similiter & dentes ejusdem possunt dici, quia per eos infideles consumuntur, & parvuli nutriuntur. Dentes quippe bene sancti praedicatores vocantur; quia dum sanctam scripturam exponendo minoribus fratribus elucidant, quasi panem parvulis, tamquam matres filiis commasticant, quo infirmi ad fortiora convalescant. Hi nimirum bene sicut grex tonsurarum, quae ascenderunt de lavacro, esse dicuntur; quia dum se à peccatis omnibus in Baptismo ablutos esse recordantur, libenter onera mundi deponunt, ut ad caelestia consequenda & praedicanda quod liberius, ed facilius gradiantur. De quibus subditur: [*Omnes gemellis fetibus, & sterilis non est inter illas.*] Gemellos fetus omnes sancti praedicatores habent; quia dum in duobus praecceptis charitatis ceteros homines supereminet, geminam dilectionem praedicant, & in ea duos populos, Judaicum & Gentilem gignere non cessant. Inter quos nullus est sterilis; quia profecto praedicator non est dicendus, si filios spirituales gignere contemnit. De quibus adhuc subditur:

IV. *Sicut vitra coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce.*

Iidem praedicatores labia Ecclesiae dicuntur; quia nimirum per eos populis praeccepta vitae loquitur. Qui bene sicut vitra dicuntur; quia dum fluxas cogitationes in cordibus hominum suis praedicationibus restringunt, quasi sparfos crines ne immoderate diffluant, reprimunt. Sed quid est quod non tantum vitae, sed coccineae comparantur, nisi quia per coccum flamma charitatis intelligitur, quae illi ardent, & per eos alij accenduntur? Per quos eloquium sanctae Ecclesiae dulcoratur: quia dum quae dicunt faciunt, praedicationes suas hominibus quasi lapidas escas apponunt. Sequitur:

V. *Sicut fragmen mali punici, ita gena tua, absque eo quod intrinsecus latet.*

Quid per genas Ecclesiae, nisi eosdem ipsos praedicatores intelligimus, qui dum in populis ut eis proficiant eminent, quasi in facie Ecclesiae manifesti apparent? Per malum autem punicum ipsa Ecclesia designatur: quia dum multos populos in unitate fidei nutrit, quasi multa grana sub uno cortice stringit. Fragmen ergo mali punici sancti praedicatores existunt: